

runków hydrologicznych. – [The analysis of structure, distribution and numbers of population of dragonfly larvae from the clubtail dragonfly family (Odonata: Gomphidae) in the middle reach of the River Pilica against hydrological conditions]. [w:] M. Kłonowska-Olejnik, W. Fiałkowski (red.), XIII Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne – Zastosowanie hydrologii w badaniach biologicznych wód płynących. Ochotnica – Kraków, 18-20.05. 2006 r. Bel Studio, Kraków – Warszawa: 121-122.

13. TOŃCZYK G., PAPIERSKA A. 2006. Występowanie i preferencje środowiskowe *Cordulegaster boltonii* (Odonata: Cordulegastridae) w dorzeczu Zbrzycy (Bory Tucholskie). – [The occurrence and environmental preferences of *Cordulegaster boltonii* (Odonata: Cordulegastridae) in the river basin of the River Zbrzyca (Tucholskie Forests)]. [w:] P. Buczyński (red.), IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ochrona owadów w Polsce – Badania entomologiczne a obecna sytuacja prawna i organizacyjna ochrony przyrody”. Zwierzyniec, 3-5 lipca 2006. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Poznań: 45-46.

14. WYBRANIEC K. 2006. Rola stawów hodowlanych w ochronie ważek gminy Skierbieszów. – [The role of fish ponds in the protection of dragonflies from Skierbieszów commune]. [w:] P. Buczyński (red.), IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ochrona owadów w Polsce – Badania entomologiczne a obecna sytuacja

prawna i organizacyjna ochrony przyrody”. Zwierzyniec, 3-5 lipca 2006. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Poznań: 48-49.

Artykuły popularnonaukowe

15. GAWROŃSKI A. 2005*. Walory przyrodnicze i zagrożenia południowej części Puszczy Drawskiej. – [Nature values and threats of the southern part of the Drawski Forest]. Bocięk, 3 (83): 13-18.

Ekspertyzy i opinie (manuskrypty)

16. MISZTA A. 2005*. Informacja o stanowiskach chronionych i rzadkich gatunków ważek stwierdzonych w województwie śląskim poza rezerwatami wodno-torfowiskowymi. – [Report on the localities of protected and rare dragonfly species found in the Silesian voivodship out of aquatic and peat bog reserves]. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.

Publikacje internetowe

17. BERNARD R., WILDERMUTH H. 2006. *Nehalennia speciosa*. In: IUCN 2006. 2006 IUCN Red List of Threatened Species. www.iucnredlist.org

Prace magisterskie i licencjackie

1. PAPIERSKA A. 2006. Rozmieszczenie i preferencje siedliskowe szklarnika leśnego – *Cordulegaster boltonii* (Donovan, 1807) w dorzeczu Zbrzycy (Bory Tucholskie). Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi. Promotor: dr Grzegorz Tończyk.

Różności (Varia)

Sprawozdanie z działalności Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego w roku 2005

Report on activities of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society in 2005. – Annual report is presented that has been submitted to the Governing Board of the Polish Entomological Society. A discussion and constructive criticism of activities of the section are welcome.

Od redakcji i zarządu sekcji: W celu zapewnienia pełnej jawności działań Sekcji Odonatologicznej i jej zarządu, publikujemy poniżej sprawozdanie złożone na ręce Zarządu Głównego PTEnt. w grudniu 2005 r. W ten sam sposób upubliczniane będą też kolejne sprawozdania. Jednocześnie serdecznie zapraszamy człon-

ków sekcji i jej współpracowników do dyskusji i twórczej krytyki działalności zarządu.

1. Siedziba, skład osobowy i władze.

Siedzibą sekcji jest Zakład Zoologii UMCS (ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin). Archiwum znajduje się w Katedrze Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii UŁ (ul. S. Banacha 12/16, 90-237 Łódź).

Sekcja liczy 19 członków. Są to: Rafał Bernard, Edyta Buczyńska, Paweł Buczyński, Bogusław Daraż, Aleš Dolný (Czechy), Paweł Jędryczak, Jan Hermans (Holandia), Andrzej Łabędzki, Grzegorz Michoński, Alicja Miszta, Tomasz Rut-

kowski, Anna Rychła, Juliusz Samoląg, Jakub Szymański, Szymon Śniegula, Dawid Tatarkiewicz, Grzegorz Tończyk, Jacek Wendzonka, Andrzej Zawal.

W czasie roku sprawozdawczego ubył jeden członek (zmarł S. Mielewczyk), przybyło czterech członków (E. Buczyńska, J. Hermans, P. Jędryczak, S. Śniegula).

Pracami sekcji kieruje zarząd w składzie: Paweł Buczyński – przewodniczący, Grzegorz Tończyk – sekretarz. Zarząd wybrano podczas II Krajowego Sympozjum Odonatologicznego w Urszulinie (21-23 V 2004), jego kadencja trwa do roku 2006.

2. Wydawnictwa.

W roku 2005 rozpoczęto wydawanie biuletynu „Odonatrix”, którego współwydawcą jest Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Tworzy go redakcja w składzie: redaktor naczelny – Paweł Buczyński, członkowie – Edyta Buczyńska i Grzegorz Tończyk.

„Odonatrix” ma format A5, półsztywne okładki i nakład 95 egzemplarzy. Wszystkie teksty mają podtytuły i abstrakty w języku angielskim. Biuletyn został od pierwszego numeru zarejestrowany w systemie ISSN i jest rozsyłany do najważniejszych bibliotek w kraju. Jest też udostępniany jako pliki pdf w Internecie, na stronach: PTE (<http://www.pte.au.poznan.pl>) i Sekcji Odonatologicznej (<http://www.entomo.pl/wazki/biuletyn.php>).

„Odonatrix” jest półrocznikiem, numer 1(1) wydano 15. stycznia, zaś numer 1(2) – 15. lipca 2005. Liczą one w sumie 44 strony i zawierają: 4 artykuły, 9 notatek, 7 sprawozdań i komunikatów, 7 omówień i wykazów literatury fachowej, jeden artykuł wstępny oraz 2 komiksy z serii „Przygody wazki z Lublina”.

Jako suplement „Odonatrix” ukazał się też klucz do oznaczania imagines gatunków wazek występujących w Polsce (WENDZONKA J. 2005: Odonatrix, 1, Supl. 1: 1-26).

Pojedyncze egzemplarze wszystkich numerów biuletynu przekazano: bibliotekarzowi PTE Dr. hab. Markowi Wanatowi, Zarządowi Głównemu PTE i Prezesowi PTE Prof. dr. hab. Januszowi Nowackiemu.

3. Sympozja.

W roku sprawozdawczym sympozjum nie odbyło się, zostało odwołane z powodu zbyt małej liczby zgłoszeń.

4. Aktywność w Internecie.

W kwietniu br. powstała strona sekcji (<http://www.entomo.pl/wazki/>). Jej twórcą i administrato-

rem jest Jacek Wendzonka. Strona zawiera następujące elementy:

- część wstępną,
- systematyczny wykaz gatunków krajowych lub możliwych do stwierdzenia w kraju,
- galerię fotograficzną (zdjęcia wazek i siedlisk),
- informacje o akcji „Atlas rozmieszczenia wazek (*Odonata*) w Polsce”,
- klucz do oznaczania imagines,
- porady techniczne nt. odłowu, obserwacji i fotografowania,
- informacje o ochronie wazek,
- biuletyn „Odonatrix” (poszczególne numery jako pliki pdf),
- bazą adresową polskich odonatologów,
- komunikaty sekcji.

Strona jest na bieżąco aktualizowana i uzupełniana, we współpracy ze wszystkimi członkami Sekcji Odonatologicznej.

5. Akcja „Atlas rozmieszczenia wazek (*Odonata*) w Polsce”.

Akcję koordynuje Centrum Atlasu w składzie: Rafał Bernard, Paweł Buczyński, Grzegorz Tończyk. W jego realizację jest zaangażowanych obecnie ponad 120 osób z kraju i zagranicy (Czechy, Niemcy, Holandia).

Projekt realizowany od połowy lat 1990-tych, znajduje się w ostatniej fazie gromadzenia danych. Obecnie:

- trwają uzupełniające badania terenowe ostatnich niezbadanych obszarów kraju;
- zgromadzono informacje o wazkach z Polski w zbiorach krajowych zagranicznych muzeów przyrodniczych;
- tworzona jest komputerowa bazy danych do opracowań o występowaniu poszczególnych gatunków. Baza powstaje w Zakładzie Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (administrator: Paweł Buczyński). Jak dotąd zarejestrowano w niej arkusze danych z 1412 stanowisk.

Jako materiał pomocniczy dla uczestników akcji, opracowano klucz do oznaczania imagines wazek występujących w Polsce (vide „Wydawnictwa”). W przygotowaniu jest klucz do larw i wylinek (Paweł Buczyński i Grzegorz Tończyk).

„Atlas...” szeroko propagowano przede wszystkim w kraju. Zamieszczono ogłoszenia na popularnych forach dyskusyjnych: „Przyroda” (<http://forum.przyroda.org/>), „Chrząszcze i motyle Polski” (<http://www.entomo.pl/forum/>). Projekt prezentowano podczas walnego zjazdu Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” – 19 XI, Siedlce (P. Bu-

czyński). Za granicą, zaproszenia do uczestnictwa w akcji i udostępnienia danych ukazały się w „Libellennachrichten” (biuletyn Gesellschaft deutschsprachiger Odonatologen) i „NVL-Nieuwsbrief” (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudien). Poster o projekcie eksponowano podczas zjazdu Gesellschaft deutschsprachiger Odonatologen (Freising, Niemcy, 18-20 III) (P. Buczyński, G. Tończyk).

Zakończenie projektu i wydanie publikacji „Atlas rozmieszczenia ważek (*Odonata*) w Polsce” jest planowane na lata 2007-2008.

6. Inne wydarzenia.

Opracowano i przyjęto regulamin sekcji. Został on przekazany do Zarządu Głównego celem jego akceptacji, zgodnie z §35 statutu PTEnt.

Przewodniczący sekcji

Sekretarz sekcji

(Paweł Buczyński)

(Grzegorz Tończyk)

Poszukiwany, poszukiwana – refleksje na początku piątego roku monitorowania ważek na Górnym Śląsku

Alicja MISZTA

We search him; we search her – reflections on the beginning of the fifth year of dragonfly monitoring the Upper Silesia. – The author presents a brief history of her interest in Odonata paying special attention to studies on Silesian nature reserves and to searching of the most threatened species out of nature reserves. The necessity of a coherent dragonfly monitoring system in Poland is stressed too.

Paweł Buczyński tak gorliwie zachęca do pisanja o spotkaniach z ważkami i dzielenia się swoimi obserwacjami, że w końcu i mnie przyszło na myśl, aby podzielić się swoimi refleksjami.

Tak się składa, że w ostatnich latach ze zdeklarowanego mrówkologa przekształcałam się pomalutko w ważkologa. Etap, który obecnie zaliczam nazywam stadium ważkoluba. Przeobrażenie to zawdzięczam dwu szczęśliwym zbiegom okoliczności. Pierwszym było to, że w październiku roku 1998 zaczęłam pracować w Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach, gdzie przydzielono mi obowiązki specjalisty do spraw bezkręgowców. Dostyc szybko wpadło mi w ręce opracowanie Leona Sawkiewicza i Maksymiliana Żaka o ważkach Śląska, które przestudiowałam i zanotowałam sobie pierwszą refleksję, że od prawie 40 lat nikt nie powtórzył ich badań na tak szeroką skalę i nie wiadomo, jak przedstawia się współcześnie sytuacja ważek na Górnym Śląsku. Drugim szczęśliwym trafem było to, że trzy lata później, w październiku roku 2001, spotkałam Aleša Dolnego na konferencji w Bartošovicach koło Ostravy i zaprosiłam go do współpracy w opracowywaniu ważek na naszym terenie. Doświadczenie Aleša w połączeniu z moim zapałem dało niezłe efekty.

Na początku nasunęła mi się refleksja. Jak zacząć monitorowanie ważek, aby móc uzyskane wyniki odnieść do wcześniejszych badań, i jak ogarnąć stosunkowo duży i zróżnicowany środowiskowo obszar? Zdecydowaliśmy się w pierwszym etapie opracować ważki rezerwatów wodnych i torfowiskowych województwa śląskiego i opolskiego. Było ich tylko 8, czyli niecałe 10% wszystkich rezerwatów obu województw. Mało, ale przyglądając się mapie rozmieszczenia rezerwatów zauważyłam, że w miarę reprezentatywnie obejmują one interesujący nas obszar. Monitorowanie ważek w rezerwach zajęło nam trzy lata, ale w zasadzie wyszło to nam dobrze tylko na terenie województwa śląskiego. Na obszarze województwa opolskiego udało się dobrze zinwentaryzować jedynie rezerwat „Smolnik”. Główną przeszkodą jest większa odległość pozostałych rezerwatów od miejsc naszego zamieszkania i pracy. Z naszych doświadczeń wynika, że dwie mocno zaangażowane w badania osoby są w stanie penetrować w ciągu roku obszar równoważny mniej więcej połowie średniej wielkości województwa. Czyli – mało nas. Marzy mi się aby było tylu zapalonych odonatologów co lepidopterologów. Jak to zmienić, jak zachęcić innych do monitorowania ważek – to byłby chyba temat na najbliższe lata.

Niespodziewana pomoc nadeszła w tym roku od amatora motyli, który zauważył szklarnika leśnego *Cordulegaster boltonii* na penetrowanym przez siebie terenie. Pierwsza wiadomość jaka do mnie dotarła od niego dotyczyła obserwacji „dużej, czarnej ważki z żółtymi paseczkami na odwłoku”. Pojechałam, zobaczyłam, oznaczyłam. Można wykorzystać to zdarzenie jako przykład, że w przy-

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

---

Rok 2, numer 2 (lipiec 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie